

ผลการตั้งครรภ์ของผู้ป่วยโรคลมชัก ในโรงพยาบาลศรีนครินทร์

นพ.กิตติกร วิจารณ์, รศ.นพ.สมศักดิ์ เทียมเก่า

และกลุ่มศึกษาวิจัยโรคลมชัก โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

ผู้ป่วยโรคลมชักเพศหญิงทุกคน มีโอกาสที่จะตั้งครรภ์ได้ แต่เมื่อตั้งครรภ์แล้วถือว่าเป็นการตั้งครรภ์ที่มีความเสี่ยงสูง ซึ่งเกิดจากภาวะชักที่อาจเกิดขึ้นได้ขณะตั้งครรภ์ จากยาที่ใช้ในการควบคุมภาวะชักในมารดาที่มีผลต่อทารกในครรภ์ ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะต้องมีการติดตามและดูแลอย่างใกล้ชิดตลอดการตั้งครรภ์ เริ่มตั้งแต่ฝากครรภ์จนถึงหลังคลอด ซึ่งเป้าหมายหลักของการดูแลผู้ป่วยโรคลมชักที่ตั้งครรภ์ คือ ควบคุมให้อาการชักของผู้ป่วยให้น้อยที่สุดหรือไม่ชักเลย และพยายามลดผลข้างเคียงจากยากันชักที่มีผลต่อทารกในครรภ์ โดยเริ่มจากการเตรียมตัวก่อนการตั้งครรภ์ การฝากครรภ์และการคลอดให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

วัตถุประสงค์

ต้องการทราบผลการตั้งครรภ์ของผู้ป่วยโรคลมชักและแนวทางการปฏิบัติ

รูปแบบการศึกษา

การศึกษาเชิงพรรณนา

วิธีการศึกษา

เก็บข้อมูลจากเวชระเบียนและการใช้แบบสอบถามในผู้ป่วยโรคลมชักที่ตั้งครรภ์และคลอดในช่วงเวลา 1 มกราคม พ.ศ. 2536 - 31 มกราคม พ.ศ. 2547

ผลการศึกษา

จำนวนผู้ป่วยทั้งหมดที่สืบค้นจากแผนกเวชระเบียนและห้องคลอดมีจำนวนทั้งหมด 40 ราย แต่จากเวชระเบียนสามารถเก็บข้อมูลที่สมบูรณ์ได้จำนวน 23 ราย พบว่า ผู้ป่วยมีอายุขณะตั้งครรภ์และคลอดบุตรโดยเฉลี่ย 24 ปี (17-38 ปี) โดยเป็นการตั้งครรภ์ในลำดับที่หนึ่งจำนวน 11 ราย (ร้อยละ 47) ครรภ์ลำดับที่สองจำนวน 9 ราย (ร้อยละ 39) และครรภ์ลำดับที่สามจำนวน 3 ราย (ร้อยละ 13) อายุครรภ์เมื่อเริ่มฝากครรภ์โดยเฉลี่ย 12 สัปดาห์ (7-30 สัปดาห์) จำนวนครั้งในการฝากครรภ์โดยเฉลี่ย 9 ครั้ง (2-16 ครั้ง) ในระหว่างการฝากครรภ์ได้รับยากรดโฟลิกเสริมเพียงจำนวน 9 ราย (ร้อยละ 39.13)

ผู้ป่วยได้รับยากันชักตั้งแต่ก่อนการตั้งครรภ์จำนวน 19 ราย (ร้อยละ 82.60) ไม่ได้รับยากันชักก่อนการตั้งครรภ์จำนวน 4 ราย (ร้อยละ 17.39) ชนิดของยากันชักก่อนการตั้งครรภ์ phenytoin จำนวน 14 ราย (ร้อยละ 60.86) phenobarbital จำนวน 6 ราย (ร้อยละ 26.08) และ carbamazepine จำนวน 3 ราย (ร้อยละ 13.04) ในระหว่างการตั้งครรภ์มีผู้ป่วยหยุดยาเองจำนวน 2 ราย (ร้อยละ 8.70) และผู้ป่วยคงใช้ยากันชักชนิดเดิมจำนวน 21 ราย (ร้อยละ 91) ในจำนวนนี้มีภาวะชักกำเริบในช่วงฝากครรภ์ 2 ราย (ร้อยละ 8.70) และได้รับการตรวจวัดระดับยากันชักในกระแสเลือดทั้ง 2 ราย พบว่าระดับยาต่ำทั้ง 2 ราย โดยได้รับการตรวจอัลตราซาวด์ประเมินทารกในครรภ์จำนวน 18 ราย (ร้อยละ 78.26) ผลทารกในครรภ์ปกติจำนวน 17 ราย (ร้อยละ 73.91) และทารกตายในครรภ์จำนวน 1 ราย (ร้อยละ 4.34)

วิธีการคลอด โดยการคลอดปกติทางช่องคลอดจำนวน 14 ราย (ร้อยละ 60.86) คลอดโดยวิธีผ่าตัดคลอดทางหน้าท้องจำนวน 4 ราย (ร้อยละ 17.39) คลอดโดยวิธีใช้คีมช่วยคลอดจำนวน 5 ราย (ร้อยละ 21.70) ข้อบ่งชี้การผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง ได้แก่ elderly primigravida 1 ราย short stature 1 ราย cephalopelvic dysproportion 1 ราย และ prolonged second stage 1 ราย ส่วนข้อบ่งชี้ในการใช้คีมช่วยคลอด ได้แก่ เพื่อกำ short second stage 2 ราย deep transverse presentation 1 ราย pregnancy induced hypertension 1 ราย โดยมีภาวะชักขณะทำคลอดแบบปกติ 1 ราย ผลของการคลอดบุตร เป็นทารกปกติสมบูรณ์มี 21 ราย (ร้อยละ 91) เสียชีวิตในครรภ์มารดา 1 ราย จากกลุ่มอาการ Down's syndrome และคลอดน้ำหนักแรกคลอดต่ำกว่ามาตรฐาน 1 ราย

วิจารณ์

ผู้ป่วยโรคลมชักที่ตั้งครรภ์อายุโดยเฉลี่ย 24 ปี ซึ่งพบว่าร้อยละ 100 ไม่มีหลักฐานว่ามีกราวงแผนก่อนจะตั้งครรภ์ ในระหว่างตั้งครรภ์และได้รับยากันชักอยู่นั้น ได้รับยากรดโฟลิก เพียงร้อยละ 39.1 ไม่ได้รับยาถึงร้อยละ 60.9 ได้รับโดยเฉลี่ย 23.56 สัปดาห์และทั้งหมดได้รับหลัง 8 สัปดาห์แรกของการตั้งครรภ์ ผู้ป่วยหยุดยากันชักเองร้อยละ 8.69 เพราะคิดว่ายากันชักจะมีผลต่อทารกในครรภ์โดยไม่ได้ปรึกษาแพทย์ และเกิดการชักขึ้นในระหว่างตั้งครรภ์เนื่องจากระดับยาที่ต่ำ ทารกแรกคลอดพบอุบัติเหตุการร่อนน้ำหนักแรกคลอดของทารกต่ำกว่าเกณฑ์ปกติเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 4 และทารกเสียชีวิตในครรภ์ 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 4

สรุป

การดูแลผู้ป่วยหญิงโรคลมชักที่มีการตั้งครรภ์ในโรงพยาบาลศรีนครินทร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537-2547 ยังไม่มีแบบแผนที่แน่นอนและคุณภาพไม่เป็นไปตามหลักมาตรฐานสากล จึงควรมีการเผยแพร่ความรู้ และแนวทางปฏิบัติในการดูแลรักษาผู้ป่วยหญิงโรคลมชักที่วางแผนจะมีบุตร

รายชื่อกรรมการในกลุ่มศึกษาวิจัยโรคลมชัก

1. ศ.นพ.สุทนต์ จิตพิมลมาศ	6. ผศ.พญ.วรินทร์ พุทธิรักษ์	10. ผศ.พญ.ศิรินทร์ ภูนิคม
2. รศ.นพ.สมศักดิ์ เทียมเก่า	7. ผศ.นพ.ณรงค์ เชื้อบุญแพทย์	11. อ.ภญ.สุณี เติสินอุดม
3. รศ.เจียมจิต แสงสุวรรณ	8. ผศ.พญ.สุดา วรรณประสาธ	12. ภญ.สุกัญญา ดันดาปูล
4. รศ.พญ.สุวรรณ อรุณหงษ์ไพศาล	9. ผศ.พญ.ศิริพร เทียมเก่า	13. อ.นพ.สุรินทร์ แซ่ตั้ง
5. ผศ.อาภรณ์ ไชยคำ		